

Office of An Coimisinéir Teanga

Report under subsection 26(5) of the Official Languages Act 2003

to the Houses of the Oireachtas

on

the implementation of the recommendations of an investigation conducted
under subsection 21(c) of the Official Languages Act 2003

National Museum of Ireland

CONTENTS

- CHAPTER 1** – Background
- CHAPTER 2** – Summary of the Investigations
- CHAPTER 3** – The Investigation Process
- CHAPTER 4** – The Next Step

- APPENDIX A** – Investigative Report

- APPENDIX B** – Correspondence with the National Museum of Ireland

CHAPTER 1 – Background

In accordance with subsection 26(5) of the Official Languages Act 2003 I am permitted, as Coimisinéir Teanga, to lay a report before both Houses of the Oireachtas if I am of the opinion that a public body did not implement any part of the recommendations contained in a report on an investigation I had undertaken.

This report concerns the non-implementation of recommendations made by me in an investigation on the National Museum of Ireland. The report on the investigation is provided as **APPENDIX A** to this report.

After a reasonable period of time has passed, it is common practice for my Office to review the manner in which public bodies have implemented the recommendations which arose from any investigation. Throughout this process, an opportunity is granted to the public body to give an account of the manner in which the recommendations were implemented.

During the year 2009, my Office issued an investigative report with findings and recommendations relating to the availability of certain services in Irish from the National Museum of Ireland. This investigation arose from a complaint made by a member of the public regarding particular promotional material which was published in English only by the National Museum. After duly considering all aspects of the case, I issued an investigative report with a finding that the National Museum had breached the statutory responsibilities placed on it by subsections 30(1) and 11(2)(l) of the National Cultural Institutions Act 1997.

The investigation found that the National Museum:

- (i) did not have a sufficient number of staff with competency in Irish to enable it to provide services in Irish, as well as in English, insofar as it related to the provision of the National Museum's calendar of events, and
- (ii) did not sustain or promote the Irish language in fulfilling its functions in the provision of the National Museum's calendar of events.

In any case where an investigative report is issued, it is emphasised that any party to an investigation, or any other person affected by the findings and recommendations of the investigation, may appeal the matter to the High Court on a point of law. No such appeal was made in respect of the investigation which is the subject of this report.

One year after the investigative report was issued, my Office reviewed the manner in which the National Museum had implemented the investigation's recommendations. Having considered the results of that audit I am of the opinion that the public body did not implement the recommendations of the investigation in a full or appropriate manner.

CHAPTER 2 – Summary of the Investigation

The investigation arose as a result of a complaint from a member of the public in November 2008 regarding publicity material – a calendar of events for the National Museum – which was published in English only. My Office discussed this complaint with the National Museum on an informal basis in an effort to resolve the case. When these efforts failed to resolve the issue, I decided to initiate an investigation on the matter in July 2009.

The National Museum of Ireland is among a limited number of public bodies for which the Oireachtas has confirmed specific statutory language provisions requiring it to have sufficient staff with competence in Irish to allow it to provide services in the two official languages of the State. As a result, the National Museum could not be considered in the same manner as other public bodies which did not have those statutory duties.

It emerged during the investigation that competence in Irish was not listed as an essential requirement in the case of any of the 103 vacancies in the National Museum which were filled following the coming into effect of the legislation in May 2005. In the case of 17 of those vacancies, it was indicated that competence in Irish was “*desirable*” but no reference whatsoever was made to knowledge of the Irish language in the other 86 cases.

It was clear, from the information provided to the investigation, that the National Museum had not taken appropriate account of its language duties when recruiting new staff.

However, it was clear that the National Museum had provided a wide range of services in both Irish and English. The National Museum indicated to the investigation that it was dealing with the development of services through Irish as part of its draft language scheme which had still to be agreed at that time with the Department of Community, Rural and Gaeltacht Affairs.

It is a basic principle of law that no provision in a language scheme can mitigate, reduce or amend statutory provisions which have already been confirmed in an Act of the Oireachtas, in this instance in the National Cultural Institutions Act 1997. The National Museum had a specific obligation to ensure it had sufficient staff available to it to enable it to provide its services bilingually. No provision of a language scheme could take away from this obligation.

I was conscious that the National Museum had to operate within the financial resources set out in its budget and also within the recruitment restrictions in place in the prevailing economic climate.

I made seven recommendations based on my decision that the National Museum of Ireland had contravened its statutory language duties under the National Cultural Institutions Act 1997 which required the organisation to have sufficient staff with competence in Irish to allow it to provide services in that language as well as in English.

I recommended that the National Museum prepare a strategy as soon as possible to ensure that it complied with the duties confirmed in subsections 30(1) and 11(2)(l) of the National Cultural Institutions Act 1997 regarding having sufficient staff with competence in Irish to provide services in Irish as well as in English.

I also recommended that the National Museum accept that it could be essential to appoint staff with Irish at every future recruitment opportunity until a sufficient number of staff with Irish had been appointed in order to fulfil the statutory language duties under the National Cultural Institutions Act 1997.

In the meantime, I recommended that the National Museum prioritise an action plan to develop the provision of services in Irish by using its existing staff resources or by using contractors or agents on contract, if necessary, or in any other appropriate manner.

CHAPTER 3 – The Audit Process

Once a reasonable period of time has passed from the time an investigative report has been issued, my Office examines the manner in which the public body has implemented the recommendations made by the investigation. During this process, the public body is afforded the opportunity to provide an official response as regards the steps it has taken to date to implement the investigation's recommendations.

The investigative report on this matter was issued on 15 May 2009. In July 2010, a member of the public made a complaint regarding the matter that originally prompted this investigation, namely, the calendar of events. The information provided by the complainant indicated that the calendar was still in English only. My Office wished to discuss the progress made in implementing the investigation's recommendations with the National Museum and in August 2010 a meeting on the matter was arranged with an officer from the National Museum.

My Office concentrated on assessing the progress made in relation to the three key recommendations made in the investigative report, which were:

- that the National Museum of Ireland would ensure that the calendar of events would have a strong bilingual element in the future, as this was the matter that prompted the complaint and the ensuing investigation,
- that the National Museum of Ireland would prepare a strategy, as soon as was practicable, to ensure that the organisation was compliant with the obligations placed on it by subsections 30(1) and 11(2)(l) of the National Cultural Institutions Act 1997,
- that the National Museum of Ireland would prepare a short information note reporting the statutory breach which constituted a finding of the investigation and also giving an account of the recommendations made by the investigation. The investigation recommended that this note be circulated to the Minister for Arts, Sports and Tourism, the chairperson and board members and relevant members of staff. This was to be done as soon as possible but no later than six months from the date of the report.

At the meeting it had with the National Museum of Ireland, my Office was informed that the calendar of events did not have any additional element of bilingualism in the period following the issuing of the investigative report and that this lack of progress resulted from a lack of human and financial resources. Despite the constraints referred to by the National Museum, my Office came to an arrangement with the National Museum that would ensure the next issue of the calendar of events would be modified in such a way that static content such as headings, dates, titles of illustrations and similar material would be published bilingually. My Office was satisfied that the agreement made with the National Museum of Ireland would support the investigation's recommendation that this particular publication would have a strong bilingual element.

At no time did the National Museum of Ireland present a plan or strategy to my Office designed to ensure compliance with the obligations placed on it by subsections 30(1) and 11(2)(l) of the National Cultural Institutions Act 1997. I was informed, however, that the National Museum considered that the draft language scheme prepared in accordance with section 11 of the Official Languages Act could act as a solid basis for the strategy that was recommended in the investigative report. My Office accepted the proposal from the National Museum to amend the draft language scheme and to adapt it to encompass the relevant recommendations made in the investigative report. My Office requested that this process be speeded up and that a copy of the strategy be made available to us as soon as possible. No evidence was presented to us that this was done.

With regard to the recommendation made by the investigation that an information note be prepared and circulated to stakeholders, we were informed that a new Board was due to be appointed and that the organisation considered it better to circulate this note to the members of the new Board. My Office was concerned that the information note had not yet been circulated although a year had passed since the investigative report had been issued. However, we were prepared to accept the proposal made by the National Museum as long as the appointment of the new Board was not overly delayed.

Towards the end of August, the National Museum contacted my Office to inform us that it would be unable to amend the autumn publication of the calendar due to the short timeframe involved and technical difficulties that needed to be overcome. My Office was informed, however, that the calendar of events would be amended in time for the next publication in January 2011.

It was a matter of surprise and disappointment to me that the National Museum did not fulfil its commitment and that the calendar of events was published in English only in January 2011. The National Museum did not inform my Office beforehand of its intention not to adhere to the agreement we had made. When my Office contacted the National Museum, we were informed that the organisation did not have the human resources to implement the amendments that had been agreed. At that point, my Office decided to write to the Director of the National Museum on 2 February 2011 and we requested a response in writing regarding the implementation of the investigation's recommendations. That correspondence is available as **APPENDIX B** to this report.

We received no response to that letter and no evidence was made available to us that any of the recommendations of the statutory investigation were implemented. My Office wrote to the Director of the National Museum again informing him that we intended to lay a report before each House of the Oireachtas on the matter.

CHAPTER 4 – The Next Step

As Coimisinéir Teanga, it is my responsibility to take all necessary measures within my sphere of authority to ensure that public bodies comply with the provisions of the Official Languages Act. This is achieved by monitoring public bodies, providing advice to the public regarding their rights under the Act and providing advice to public bodies regarding their obligations under the Act.

When it is apparent to me that public bodies may be neglecting their obligations under the Official Languages Act or under other enactments relating to the status or use of Irish, I am empowered to initiate an investigation on the matter.

Findings and recommendations form part of any report that I issue at the conclusion of an investigation. It is the responsibility of the public body to implement those recommendations within a reasonable period of time, or within a specific period of time as may be set out in the investigation's recommendations. Any party to an investigation under the Act or any other person affected by my findings and recommendations following an investigation has the option and the right to make an appeal to the High Court on a point of law.

No such appeal was made in the case of the investigation that is the subject of this report.

Once a reasonable period of time had passed from the issuing of the investigative report, my Office examined the measures undertaken by the National Museum of Ireland to implement the various recommendations. During this process, the National Museum was afforded the opportunity to respond in respect of the implementation of those recommendations. The National Museum of Ireland did not make any response in writing to those requests and it not adhere to the arrangements that had been agreed with this Office.

After reviewing the case in its entirety, I believe that the National Museum of Ireland has not implemented the recommendations of the investigation in a satisfactory manner and that I cannot, under the powers granted to me, undertake any additional measures to impress upon them to do so.

It is on that basis that I lay this report before both Houses of the Oireachtas.

It falls to the Houses of the Oireachtas to take whatever additional measures they deem appropriate.

APPENDIX A

Tuarascáil faoi alt 26 d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 ar

Imscrúdú faoi fho-alt 21(f) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003

Ard-Mhúsaem na hÉireann

IM-185A

Ábhar an Imscrúdaithe

An amhlaidh nach raibh nó nach bhfuil na dualgais reachtúla atá daingnithe i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* á gcomhlíonadh ag Ard-Mhúsaem na hÉireann maidir le:

- (i) líon leordhóthanach d'fhoireann an Ard-Mhúsaeim a bheith inniúil sa Ghaeilge chun go mbeifí in ann seirbhís a sholáthar trí Ghaeilge chomh maith lena soláthar trí Bhéarla fad agus a bhaineann sé le soláthar féilire imeachtaí an Ard-Mhúsaeim agus
- (ii) an Ghaeilge a chothú agus a chur chun cinn le linn dó a fheidhmeanna a chur i gcrích i dtaca le soláthar féilire imeachtaí an Ard-Mhúsaeim?

CLÁR

CAIBIDIL 1 – Cúlra	lch 3
CAIBIDIL 2 – An tImscrúdú	lch 5
CAIBIDIL 3 – Cás Ard-Mhúsaem na hÉireann	lch 6
CAIBIDIL 4 – Frithargóintí	lch 9
CAIBIDIL 5 – Osradharc Ginearálta ar an Imscrúdú	lch 10
CAIBIDIL 6 – Tuarascáil, Fionnachtana agus Moltaí	lch 14
CAIBIDIL 7 – Achomhairc chuig an Ard-Chúirt	lch 16
CAIBIDIL 8 – Tuairimí á Lorg	lch 17

AGUISÍN A

AGUISÍN B

CAIBIDIL 1

Cúlra

Rinne ball den phobal teagmháil le m’Oifig i mí na Samhna 2008 le gearán a dhéanamh nach raibh fáil ar sheirbhís eolais de chuid an Ard-Mhúsaem, mar atá féilire imeachtaí an Ard-Mhúsaem (“*Calendar of Events*”), ach i mBéarla amháin agus nach raibh aon aitheantas don Ghaeilge sa tseirbhís eolais sin.

Tá foráil ar leith sa *National Cultural Institutions Act 1997* (nach bhfuil leagan Gaeilge ar fáil dó) a bhaineann le fostú foirne san Ard-Mhúsaem (fo-alt 30(1)) agus tá ceanglas ar leith i gceist maidir le hinniúlacht i nGaeilge agus i mBéarla chun seirbhísí a chur ar fáil i nGaeilge agus i mBéarla:

“Alt 30 —(1) A Board may appoint such and such number of persons to be members of the staff of the Board (an adequate number of whom should be competent in the Irish language so as to provide service through Irish as well as English) as it may determine with the consent of the Minister and the Minister for Finance.”

Tá tagairt eile déanta don Ghaeilge in alt 11 den Acht céanna:

“Alt 11 —(1) The principal functions of the Board of the Museum shall be to maintain, manage, control, protect, preserve, record, research and enlarge the collection of museum heritage objects for the benefit of the public and to increase and diffuse in and outside the State knowledge of human life in Ireland, of the natural history of Ireland and of the relations of Ireland in these respects with other countries.

(2) The Board shall have all such powers as it considers necessary or expedient for the performance of its functions under this Act including, but without prejudice to the foregoing, the following powers:

(1) to foster and promote the Irish language in the course of the performance of its functions,”

Tá sé curtha mar dhualgas reachtúil ormsa i bhfo-alt 21(f) d’Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 “*imscrúdú a dhéanamh, cibé acu ar a thionscnamh nó ar a tionscnamh féin, ar iarraidh ón Aire nó de bhun gearán a bheith déanta leis nó léi ag aon duine, chun a fháil amach an amhlaidh nach raibh nó nach bhfuil aon fhoráil d’aon achtachán eile a bhaineann le stádas nó le húsáid teanga oifigiúla á comhlíonadh.*”

Is léir gur forálacha d’achtachán a bhaineann le stádas nó le húsáid na Gaeilge iad fo-alt 30(1) agus fo-alt 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997*.

Rinne m’Oifig iarracht an cheist seo a réiteach ar bhonn neamhfhoirmiúil le hArd-Mhúsaem na hÉireann ach níor éirigh leis an iarracht sin. Dá bhrí sin, shocraigh mé imscrúdú a sheoladh chun a fháil amach an amhlaidh nach raibh nó nach bhfuil na forálacha sin a bhaineann le stádas nó le húsáid teanga oifigiúil á gcomhlíonadh.

Leagtar amach go reachtúil in ailt 23-29 d’Acht na dTeangacha Oifigiúla an córas le himscrúduithe a sheoladh.

Leagtar amach freisin na cumhachtaí atá bronnta ar an gCoimisinéir Teanga, ina measc:

“Chun críche a fheidhmeanna nó a feidhmeanna faoin Acht seo, féadfaidh an Coimisinéir a cheangal ar aon duine a bhfuil, i dtuairim an Choimisinéara, faisnéis aige nó aici, nó a bhfuil cumhacht nó rialú aige nó aici ar thairfead nó ar rud, a bhaineann leis na críocha réamhráite, aon fhaisnéis, tairfead nó rud den sórt sin a thabhairt don Choimisinéir agus, más cuí, féadfaidh sé nó sí a cheangal ar an duine freastal os a chomhair nó os a comhair chun na críche sin, agus comhlíonfaidh an duine an ceanglas.” (Fo-alt 22(1)(a)).

Tá dualgas orm mar Choimisinéir Teanga in aon chás ina seolaim imscrúdú faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla tuarascáil i scríbhinn a ullmhú agus a chur faoi bhráid an chomhlachta poiblí lena mbaineann, faoi bhráid an Aire Gnóthaí Pobail, Tuaithe agus Gaeltachta, agus i gcás ina ndéanfar gearán liom, faoi bhráid an ghearánaigh, maidir le fionnachtana an imscrúdaithe agus féadaim aon mholtaí is cuí ag féachaint don imscrúdú a áireamh sa tuarascáil.

Cuireadh dréacht-tuarascáil (gan osradharc, fionnachtana ná moltaí) faoi bhráid Ard-Mhúsaem na hÉireann le deis a thabhairt don chomhlacht poiblí a léiriú dom má bhí aon mhí-bhrí bainte agam as an eolas a bhí curtha ar fáil ag an eagraíocht dom san imscrúdú.

Tugadh aird chuí ar a raibh le rá ag Ard-Mhúsaem na hÉireann in ullmhú leagan críochnaitheach den tuarascáil agus rinneadh meá chúramach idir dearcadh Ard-Mhúsaem na hÉireann agus an léirmhíniú cuí ar fhoclaíocht na reachtaíochta.

CAIBIDIL 2

An tImscrúdú

Bheartaigh mé imscrúdú a sheoladh de réir an nós imeachta atá leagtha amach chuige sin in Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 ar 26 Eanáir 2009.

Theastaigh uaim a chur ó amhras go raibh nó nach raibh na dualgais reachtúla atá daingnithe i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* á gcomhlíonadh ag Ard-Mhúsaem na hÉireann maidir le:

- (i) líon leordhóthanach d'fhoireann an Ard-Mhúsaem a bheith inniúil sa Ghaeilge chun go mbeifí in ann seirbhís a sholáthar trí Ghaeilge chomh maith lena soláthar trí Bhéarla fad agus a bhaineann sé le soláthar féilire imeachtaí an Ard-Mhúsaem agus
- (ii) an Ghaeilge a chothú agus a chur chun cinn le linn dó a fheidhmeanna a chur i gcrích i dtaca le soláthar féilire imeachtaí an Ard-Mhúsaem.

Ba é an nós imeachta a bheartaigh mé don chéad chéim den imscrúdú ná litir a sheoladh chuig Stiúrthóir Ard-Mhúsaem na hÉireann (ina cháil mar cheann an chomhlachta phoiblí) ag lorg eolais ar leith, freagraí ar cheisteanna ar leith, chomh maith le haon faisnéis, taifid, nó rud den sórt sin a bhain le hábhar an imscrúdaithe.

D'iarr mé go gcuirfí an t-eolas cuí sin ar fáil roimh nó ar 16 Feabhra 2009 agus thairg mé deis ar shoiléiriú ar aon ghné de riaradh an t-imscrúdú trí theagmháil le m'Oifig. Cuireadh fad leis an tréimhse ama d'ullmhú freagra ar iarratas ón Ard-Mhúsaem.

Seoladh an chéad fhreagra ó Ard-Mhúsaem na hÉireann chugam le litir dar dáta 26 Feabhra 2009. Tá an litir sin mar **AGUISÍN A** leis an tuarascáil seo. D'iarr mé eolas breise agus faisnéis bhreise agus fuair mé sin ar 26 Márta 2009. Tá an chumarsáid sin mar **AGUISÍN B** leis an tuarascáil seo.

Comhoibriú

Cuireadh an t-eolas, faisnéis agus eile ar fad a bhí iarrtha san imscrúdú ar fáil go críochnúil agus go gairmiúil dom. Is mór agam an comhoibriú a thug Ard-Mhúsaem na hÉireann dom le linn an phróisis imscrúdaithe.

CAIBIDIL 3

Cás Ard-Mhúsaem na hÉireann

Sa chéad fhreagra a thug Ard-Mhúsaem na hÉireann ar an imscrúdú, bhí an méid seo le rá: *“Tuigeann Ard-Mhúsaem na hÉireann a fhreagrachtaí agus a oibleagáidí faoi Acht na nInstitiúidí Cultúrtha i dtaca leis an nGaeilge agus glacann leis na freagrachtaí agus na hoibleagáidí sin. Tá seirbhísí éagsúla bunaithe ag an Músaem agus doiciméid eolais curtha ar fáil i nGaeilge chun freastal dá oibleagáidí.*

Ba léir ón bhfreagra nach raibh Ard-Mhúsaem na hÉireann ag glacadh leis go raibh sí ag sárú na forálacha sa *National Cultural Institutions Act 1997* a bhaineann le stádas nó le húsáid na Gaeilge.

Mar thaca leis an méid seo, leag an tArd-Mhúsaem amach sa fhreagra seo go sonrath na seirbhísí ar fad a chuireann sí ar fáil trí mheán na Gaeilge (AGUISÍN A) agus sheol sí ar aghaidh samplaí de na cáipéisí a bhí luaite.

Thug an tArd-Mhúsaem le fios don imscrúdú go bhfuil forbairt leanúnach á déanamh ar sheirbhísí poiblí Gaeilge agus ar sholáthar eolais i nGaeilge san Ard-Mhúsaem, agus go raibh dréachtscéim teanga faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 a bhí leagtha faoi bhráid na Roinne Gnóthaí Pobail, Tuaithe agus Gaeltachta mar chruthúnas air seo.

Dúradh go bhfuil an tArd-Mhúsaem *“ag cur níos mó eolais ar fáil i nGaeilge an t-am ar fad”* agus go gcuirtear príomhdhoiciméid straitéiseacha agus príomhdhoiciméid phoiblí ar fáil i nGaeilge i gcónaí.

Dearbhaíodh go raibh an tArd-Mhúsaem réamhghníomhach i gcónaí i dtaca le feabhas a chur ar chumas Gaeilge na foirne. Cuireadh in iúl don imscrúdú mar fhianaise air seo gur cuireadh *“oiliúint intí Ghaeilge ar fáil don fhoireann ar fad i bhfómhar na bliana 2008. Tugadh cuireadh don fhoireann freastal ar ranganna agus mheasúnaigh an eagraíocht Gaelcultúr cumas na ndaoine a ghlac leis an gcuireadh. Cuireadh ranganna dhá uair an chloig sa tseachtain ar fáil ag leibhéal na dTosaitheoirí, ag an mBunleibhéal agus ag Meánleibhéal ar feadh dhá sheachtain déag ó Mheán Fómhair go Nollaig.”*

Thug an tArd-Mhúsaem le fios go bhfuil athbhreithniú á dhéanamh aige faoi láthair ar a pholasáí earcaíochta agus dúradh go dtógfar san áireamh ansin a chuid oibleagáidí reachtúla agus *“intinn straitéiseach an Mhúsaem chun cumas Gaeilge na foirne a fheabhsú”*.

Cuireadh in iúl don imscrúdú chomh maith gur fógraíodh gach comórtas earcaíochta sa dá theanga oifigiúla ó mhí Aibreáin 2008 agus gurb é polasaí an Ard-Mhúsaem *“go mbeadh cumas Gaeilge ar na riachtanais inmhianaithe agus iarratais á meas le haghaidh gach post sinsearach agus gach post ina mbíonn caidreamh ag an sealbhóir leis an bpobal ag an Músaem”*.

Maidir le ceist ar leith faoin bhFéilire Imeachtaí a bheith ar fáil i mBéarla amháin ón Ard-Mhúsaem, tugadh an t-eolas seo a leanas:

“...féadaim a rá leat go bhfuil an Féilire Imeachtaí á fhoilsiú ag an Músaem ó 1999 i leith. Foilseachán ráithiúil is ea é a fhógraíonn imeachtaí agus gníomhaíochtaí an Mhúsaeim. Cuirtear é ar fáil do chuirteoirí ar an Mhúsaem agus lena chois sin eisítear é do bhunachar sonraí de thuairim is 12,000 duine atá tar éis é a iarraidh. Beart fógraíochta is ea Féilire na nImeachtaí agus dá réir sin níor cuireadh san áireamh é i ndruchtscéim Ghaeilge an Mhúsaeim faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003.

Leanfar de sheirbhísí agus d’eolas i nGaeilge a chur ar fáil de réir oibleagáidí an Mhúsaeim faoin reachtaíocht agus de réir mar is féidir leis na hacmhainní atá againn. Breithneofar arbh fhéidir Féilire na nImeachtaí a chur ar fáil i nGaeilge mar chuid d’fhorbairt leanúnach na seirbhísí eolais ach i ngeall ar an gcostas a bhainfeadh leis, agus an easpa airgid atá ann faoi láthair, ní cosúil go mbeidh ar ár gcumas é sin a dhéanamh go ceann i bhfad.”

Bhraith mé gur dhúisigh an freagra seo roinnt ceisteanna eile agus tharraing mé na ceisteanna sin anuas leis an Ard-Mhúsaem i litir dar dáta 3 Márta 2009. Is don tréimhse ón 3 Bealtaine 2005 is mó a bhí na ceisteanna seo ag tagairt, mar gur ar an dáta sin a tugadh éifeacht don fhoráil chuí den *National Cultural Institutions Act 1997* a bhunaigh Ard-Mhúsaem na hÉireann mar institiúid náisiúnta uathrialach.

Thug an tArd-Mhúsaem freagra cuimsitheach ar na ceisteanna sin ina dara litir chuig an imscrúdú ar 26 Márta 2009.

Tugadh le fios sa dara fhreagra sin gur ceapadh 103 iarrthóir i bpoist éagsúla idir poist shealadacha is bhuna le linn na tréimhse ó 3 Bealtaine 2005 i leith agus go raibh “eolas ar an nGaeilge nó inniúlacht inti:

(a) riachtanach in 0 cás

(b) inmhianaithe in 17 cás.

Níor rinneadh aon tagairt don Ghaeilge in 86 cás.”

Dearbhaíodh don imscrúdú gur i réimsí mar a mbíonn teagmháil dhíreach leis an bpobal a bhí na poist ina raibh an Ghaeilge inmhianaithe agus gur poist bhuna gach ceann acu seachas post amháin.

Freagraíodh an dara agus an tríú ceist ón imscrúdú i dtaca le poist áirithe a bheith aitheanta mar phoist go mbeadh inniúlacht sa Ghaeilge de dhíth iontu agus maidir leis an líon foirne a bheadh riachtanach le dualgais an Ard-Mhúsaeim a chomhlíonadh sa dá theanga mar seo a leanas:

“D’fhéach an Músaem le hinniúlacht sa Ghaeilge na foirne a bhí cheana ann a aithint agus le hoiliúint foirne a chur chun cinn chun go mbeadh clúdach Gaeilge ar fud na heagraíochta. Mí Mheán Fómhair 2006, eisíodh ceistneoir do gach ball d’fhoireann an Mhúsaeim chun inniúlacht scríofa, inniúlacht i dteagmháil dhíreach agus inniúlacht ar an bhfón a mheasúnú. In dhá cheann is seasca den céad is a deich freagra a fuarthas ó dhá chéad ball foirne, nó geall leis (30% d’fhoireann iomlán an Mhúsaeim), dúirt na freagróirí go raibh inniúlacht acu i gceann amháin nó níos mó den trí fhoirm

chumarsáide. I ndiaidh torthaí an tsuirbhé a chomhthiomsú, d'fhéach an Músaem le déileáil leis na bearnaí i gclúdach Gaeilge san eagraíocht. “

Cuireadh in iúl dúinn go raibh ranganna Gaeilge curtha ar fáil san Ard-Mhúsaem ó Mheán Fómhair 2008 a bhí dírithe ar obair an Ard-Mhúsaeim agus go raibh an tArd-Mhúsaem ag súil go mbeidh seisear ball is caoga den fhoireann ar a laghad tar éis freastal ar na cúrsaí sin faoi dheireadh na bliana 2009. Ag áireamh gur fhág cuid den fhoireann a bhí inniúil sa Ghaeilge ón uair go ndearnadh an suirbhé foirne, mheas an tArd-Mhúsaem go mbeadh *“leibhéal éigin inniúlachta sa Ghaeilge ag naonúr is seachtó fostaí (40%) den Mhúsaem faoi lár 2009.”* Anuas air sin, dúradh go bhfuil an tArd-Mhúsaem ag déanamh urraíochta *“chun gur féidir le fostaíthe a bheith páirteach i Scéimeanna Scoláireachta Gaeltachta i nGaeltachtaí na Gaillimhe, Dhún na nGall agus Chiarraí trí Ghaeleagras. Bhain ball foirne amháin den Mhúsaem leas as an scéim i samhradh 2008. Meastar nach fada go mbeidh baill foirne agus dóthain Ghaeilge acu ar fáil i ngach rannóg/rannán den Mhúsaem seachas i Rannán Stair an Dúlra. “*

Tugadh le fios don imscrúdú go n-athrófaí an próiseas earcaíochta san Ard-Mhúsaem, tar éis do na cúrsaí teanga a bheith déanta ag baill foirne faoi Mheitheamh 2009, chun tacú le gealltanais an Ard-Mhúsaeim i leith na Gaeilge. Dheimhnigh an tArd-Mhúsaem go bhféachfaidh sé le *“béim láidir a chur ar an nGaeilge agus foireann á hearcú le haghaidh rannóg/rannán mar a bhféadfadh go mbeadh bearna sa chlúdach Gaeilge.”*

Mar fhocal scoir, dúirt an tArd-Mhúsaem go raibh sé tiomanta *“inniúlacht Ghaeilge na foirne a fheabhsú agus a úsáid”* ach thug sé rabhadh go bhfuil laghdú mór déanta ar leithdháileadh airgeadais an Ard-Mhúsaeim don bhliain 2009 agus i bhfianaise sin go bhfuil an chosúlacht air nach mbeadh aon bhaill foirne eile á n-earcú ag an Ard-Mhúsaem.

CAIBIDIL 4

Frithargóintí

Agus meá chúramach á déanamh ar an gcás seo, caithfear frithargóintí i leith sheasamh agus dhearcadh Ard-Mhúsaem na hÉireann a mheas sula ndéanfar aon fhionnachtana nó moltaí, mar is gá in aon imscrúdú den chineál seo. Caithfear forléiriú dlíthiúil a dhéanamh ar na forálacha cuí (fo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* le teacht ar léirmhíniú cruinn.

D'fhéadfaí na ceisteanna seo a áireamh ina measc sin a chothódh frithargóintí san imscrúdú seo:

- Cén dualgas a leagan fo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) ar Ard-Mhúsaem na hÉireann?
- An leor go mbeadh “seirbhísí éagsúla” de chuid an Ard-Mhúsaem ar fáil leis an bhforáil seo a shásamh?
- An féidir le scéim teanga faoi alt 11 d’Acht na dTeangacha Oifigiúla teorannú a dhéanamh ar na seirbhísí i nGaeilge atá faoi chaibidil i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* ?
- An leor Gaeilge a bheith “*inmhianaithe*” do phoist áirithe le fo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* a chomhlíonadh?
- An gá go mbeadh poist áirithe sonrath mar phoist ina mbeadh inniúlacht sa Ghaeilge riachtanach leis na forálacha cuí a shásamh?
- An féidir seirbhís i nGaeilge a theorannú “*de réir mar is féidir le na hacmhainní atá againn*” leis na forálacha cuí a shásamh nó an cóir go mbeadh fáil ar líon leordhóthanach foirne le hinniúlacht sa Ghaeilge le gach seirbhís de chuid an Ard-Mhúsaem atá ar fáil i mBéarla a sholáthar freisin i nGaeilge leis na hoibleagáidí reachtúla a chomhlíonadh?
- An seirbhís de chuid an Ard-Mhúsaem í soláthar an Féilire Imeachtaí a ba chúis leis an imscrúdú seo?
- An ndéanann fo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* idirdhealú idir seirbhísí fógraíochta agus seirbhísí eile?

Caithfidh an t-imscrúdú cás iomlán Ard-Mhúsaem na hÉireann a mheá go cothrom, go cúramach agus go stuama agus na frithargóintí thuas, agus cinn eile nach iad más ann dóibh, a chur san áireamh sula ndéanfar cinneadh i leith ábhar an imscrúdaithe seo. Is i ndeireadh an phróisis sin amháin gur féidir fionnachtana agus moltaí a dhéanamh bunaithe ar an imscrúdú.

CAIBIDIL 5

Osradharc Ginearálta ar an Imscrúdú

Acht v Scéim teanga

Ba léir don imscrúdú ó na freagraí a cuireadh ar fáil go bhfuil réimse leathan seirbhísí de chuid an Ard-Mhúsaem curtha ar fáil i nGaeilge agus i mBéarla. Rinne Ard-Mhúsaem na hÉireann cás leis an imscrúdú seo go raibh siad ag déileáil le forbairt ar sheirbhísí trí Ghaeilge mar chuid dá dréachtscéim teanga atá le haontú go fóill leis an Roinn Gnóthaí Pobail, Tuaithe agus Gaeltachta faoi ailt 11-19 d'Acht na dTeangacha Oifigiúla. Is bunphrionsabal de chuid an dlí é, áfach, nach féidir le haon fhoráil i scéim teanga maolú, laghdú nó leasú a dhéanamh ar fhorálacha reachtúla atá daingnithe cheana féin in Acht de chuid an Oireachtais, sa chás seo an *National Cultural Institutions Act 1997*. Ós rud é go bhfuil dualgas díreach ar an Ard-Mhúsaem faoin reachtaíocht seo, caithfear tús áite a thabhairt don dualgas seo thar aon scéim teanga.

Reachtaíocht faoi leith

Tá Ard-Mhúsaem na hÉireann ar an mbeagán comhlachtaí poiblí a bhfuil forálacha sonracha reachtúla teanga daingnithe ag an Oireachtas ina leith maidir le líon leordhóthanach foirne a bheith inniúil sa Ghaeilge chun seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge agus maidir le dualgas an Ard-Mhúsaem an Ghaeilge a chothú agus a chur chun cinn. Dá bhrí sin, ní féidir an tArd-Mhúsaem a áireamh ar an mbealach céanna le comhlachtaí poiblí nach mbaineann na dualgais reachtúla sin leo.

Seo a leanas na forálacha atá i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* :

“Alt 30 —(1) A Board may appoint such and such number of persons to be members of the staff of the Board (an adequate number of whom should be competent in the Irish language so as to provide service through Irish as well as English) as it may determine with the consent of the Minister and the Minister for Finance.”

agus:

“Alt 11 —(1) The principal functions of the Board of the Museum shall be to maintain, manage, control, protect, preserve, record, research and enlarge the collection of museum heritage objects for the benefit of the public and to increase and diffuse in and outside the State knowledge of human life in Ireland, of the natural history of Ireland and of the relations of Ireland in these respects with other countries.

(2) The Board shall have all such powers as it considers necessary or expedient for the performance of its functions under this Act including, but without prejudice to the foregoing, the following powers:

(1) to foster and promote the Irish language in the course of the performance of its functions,”

Seirbhísí trí Ghaeilge

Is féidir an cás a dhéanamh gur chinn an tOireachtas in achtú na reachtaíochta seo go mbeadh Ard-Mhúsaem na hÉireann ag soláthar seirbhísí i nGaeilge chomh maith lena

soláthar trí Bhéarla agus, chuige sin, gur ghá líon leordhóthanach foirne le hinniúlacht sa Ghaeilge a bheith ina measc sin a cheapfaí.

Is féidir freisin an cás a dhéanamh nár shamhlaigh an tOireachtas in achtú na reachtaíochta gur *“seirbhísí éagsúla”* a bheadh á soláthar ag Ard-Mhúsaem na hÉireann i nGaeilge. Chomh maith leis sin, ní fheictear don imscrúdú go ndearnadh aon teorannú sa reachtaíocht a thabharfadh le fios nárbh ghá ach *“príomhdhoiciméid straitéiseacha agus príomhdhoiciméid phoiblí”* a chur ar fáil i nGaeilge.

Feictear don imscrúdú go gcuimsíonn fo-alt 30(1) seirbhísí uile an Ard-Mhúsaem agus nach bhfuil aon idirdhealú déanta faoin reachtaíocht idir sheirbhísí éagsúla ar leith, mar shampla seirbhísí fógraíochta mar atá san Fhéilire Imeachtaí. Go deimhin, feictear don imscrúdú go bhfuil an Féilire Imeachtaí mar chuid de sheirbhísí ginearálta an Ard-Mhúsaem agus má bheartaíonn an tArd-Mhúsaem a leithéid a sholáthar i mBéarla, ní féidir neamhaird ghlan a dhéanamh den dualgas i leith na Gaeilge.

Ar nós gach comhlacht poiblí eile, caithfidh an tArd-Mhúsaem feidhmiú laistigh den acmhainn airgeadais atá mar bhuiséad aige agus tuigeann an t-imscrúdú go maith na teorainneacha atá i gceist san aeráid reatha eacnamaíochta. Fós féin, níl aon teorannú déanta sa reachtaíocht gur *“de réir mar is féidir le na hacmhainní atá againn”* a mheasfar céard iad na seirbhísí is féidir a sholáthar i nGaeilge seachas i mBéarla. Is faoin Ard-Mhúsaem atá sé a chinntiú go gcuirtear na dualgais reachtúla teanga faoin Acht i bhfeidhm taobh istigh den leithdháileadh airgeadais a thugtar don eagraíocht.

Líon leordhóthanach foirne le Gaeilge

Is ar an Ard-Mhúsaem a thiteann an dualgas faoin reachtaíocht seo an líon foirne a bheadh leordhóthanach lena seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge a ríomh. Níl aon amhras ann ach go ndearna Ard-Mhúsaem na hÉireann faillí sa ghnó seo ón 3 Bealtaine 2005 nuair a cuireadh tús feidhme leis an reachtaíocht. As an 103 duine a ceapadh ar an bhfoireann ó shin i leith, ní raibh an Ghaeilge riachtanach i gcás aon cheapachán; bhí an Ghaeilge inmhianaithe i 17 cás, áit a mbíonn teagmháil dhíreach leis an bpobal, agus ní dhearnadh aon tagairt don Ghaeilge i 86 cás.

Is léir ón eolas a tugadh don imscrúdú nach raibh an tArd-Mhúsaem ag tabhairt an dualgais reachtúil atá air maidir le ceapadh líon leordhóthanach foirne le Gaeilge san áireamh mar is ceart agus earcaíocht ar siúl ag an eagraíocht go dtí seo. D’admhaigh an tArd-Mhúsaem don imscrúdú go bhfuil athbhreithniú á dhéanamh aige i láthair na huaire ar a bheartas earcaíochta agus go bhfuil sé i gceist an próiseas earcaíochta a athrú tar éis Meitheamh 2009. Dúradh gurb é *“beartas Ard-Mhúsaem na hÉireann go mbeadh cumas Gaeilge ar na riachtanais inmhianaithe agus iarratais á meas le haghaidh gach post sinsearach agus gach post ina mbíonn caidreamh ag an sealbhóir leis an bpobal ag an Músaem.”*

Is fiú a bheith airdeallach go bhfuil difríocht shuntasach idir cumas Gaeilge a bheith “inmhianaithe” agus “riachtanach” i dtéarmaí earcaíochta. Ciallaíonn “inmhianaithe” gur féidir leis an Ard-Mhúsaem ceapacháin a dhéanamh beag beann ar chumas Gaeilge ós rud é go bhfuil cumas sa teanga inmhianaithe mar chritéar cáilitheachta. Ciallaíonn

“riachtanach” go gcaithfidh an tArd-Mhúsaem cumas sa Ghaeilge a aithint mar chritéar cáilitheachta éigeantach chun ceapacháin a dhéanamh.

Ba cheart go mbeadh straitéis dheimhneach ag an Ard-Mhúsaem ina mbeadh sé aitheanta agus soiléir cén líon foirne le hinniúlacht sa Ghaeilge a bheadh leordhóthanach leis an dualgas teanga atá daingnithe ag an Oireachtas a chomhlíonadh. Ba cheart gur de réir fhorálacha na straitéise sin a líonfaí folúntais ar an mbonn go raibh nó nach raibh duine le hinniúlacht sa Ghaeilge riachtanach.

Is faoin Ard-Mhúsaem go príomha atá sé “léarscáil bhóithre” a ullmhú leis an eagraíocht a threorú óna hionad reatha neamhrechtúil go ceann scríbe ina mbeidh sé dílis don dualgas reachtúil atá daingnithe sa dlí ag an Oireachtas agus an t-aistear sin a chríochnú laistigh den tréimhse ama is giorra. Is faoin Ard-Mhúsaem atá sé cinneadh a ghlacadh maidir leis an líon foirne atá riachtanach chun seirbhísí i nGaeilge a sholáthar agus maidir leis na poist go bhfuil sé riachtanach feasta daoine le Gaeilge a earcú dóibh. Ós rud é go ndúirt an tArd-Mhúsaem leis an imscrúdú gur cosúil nach mbeidh aon bhaill foirne eile á n-earcú le linn 2009, ba chóir an deis seo a thapú le polasaí earcaíochta, atá ag teacht leis an dualgas reachtúil teanga, a chur i dtoll a chéile.

Idir an dá linn, áfach, ní mór don Ard-Mhúsaem an úsáid is fearr agus is féidir a bhaint as na hacmhainní foirne atá ann le cinntiú go bhfuil seirbhís trí Ghaeilge á soláthar i ngach rannán den eagraíocht. Rinne an tArd-Mhúsaem cur síos don imscrúdú ar na modhanna oiliúna a úsáidtear le cumas Gaeilge na foirne a fheabhsú. Thug an tArd-Mhúsaem le fios don imscrúdú go mbeidh *“leibhéal éigin inniúlachta sa Ghaeilge ag naonúr is seachtó fostaí (40%) den Mhúsaem faoi lár 2009”*. Dúradh freisin leis an imscrúdú: *“Meastar nach fada go mbeidh baill foirne agus dóthain Ghaeilge acu ar fáil i ngach rannóg/rannán den Mhúsaem seachas i Rannán Stair an Dúlra.”* Tá an oiliúint atá ar siúl ag an Ard-Mhúsaem leis an bhfoireann reatha inmholta agus caithfear leanúint leis seo chun a chinntiú go gcuirtear seirbhísí trí Ghaeilge ar fáil i ngach rannán den eagraíocht.

Sa ghearrthéarma, is léir gur cheart don Ard-Mhúsaem tús áite a thabhairt do phlean gníomhaíochta le soláthar seirbhísí trí Ghaeilge a fhorbairt trí úsáid a bhaint as na hacmhainní foirne atá ann nó as conraitheoirí nó gníomhairí ar conradh, más gá, nó trí aon bhealach cuí eile a bheartófaí. Níor cheart, áfach, go bhfeicfí sin mar rogha ar an dualgas reachtúil i dtaobh bhaill foirne le hinniúlacht sa Ghaeilge a fhostú ach mar ghníomh eatramhach, gearrthéarmach.

CAIBIDIL 6

Tuarascáil, Fionnachtana agus Moltaí

Tá dualgas orm mar Choimisinéir Teanga in aon chás ina seolaim imscrúdú faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla tuarascáil i scríbhinn a ullmhú agus a chur faoi bhráid an chomhlachta phoiblí lena mbaineann, faoi bhráid an Aire Gnóthaí Pobail, Tuaithe agus Gaeltachta, agus i gcás ina ndéantar gearán liom, faoi bhráid an ghearánaigh, maidir le fionnachtana an imscrúdaithe agus féadaim aon mholtaí is cuí liom ag féachaint don imscrúdú a áireamh sa tuarascáil.

Fionnachtain an Imscrúdaithe

Is í seo a leanas fionnachtain an imscrúdaithe:

Nach bhfuil na dualgais reachtúla atá daingnithe i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* á gcomhlíonadh ag Ard-Mhúsaem na hÉireann maidir le:

- (i) líon leordhóthanach d'fhoireann an Ard-Mhúsaeim a bheith inniúil sa Ghaeilge chun go mbeifí in ann seirbhís a sholáthar trí Ghaeilge chomh maith lena soláthar trí Bhéarla fad agus a bhaineann sé le soláthar féilire imeachtaí an Ard-Mhúsaeim agus
- (ii) an Ghaeilge a chothú agus a chur chun cinn le linn dó a fheidhmeanna a chur i gcrích i dtaca le soláthar féilire imeachtaí an Ard-Mhúsaeim.

Moltaí an Imscrúdaithe

Ag féachaint don imscrúdú is iad seo a leanas na moltaí atá á ndéanamh agam mar Choimisinéir Teanga:

- Go gcinnteoidh Ard-Mhúsaem na hÉireann go mbeidh eilimint an-láidir dhátheangach feasta ag baint leis an bhFéilire Imeachtaí, an t-ábhar a spreag an gearán agus an t-imscrúdú seo a d'eascair as.
- Go n-ullmhóidh Ard-Mhúsaem na hÉireann straitéis a luaithe agus is féidir le cinntiú go bhfuil an eagraíocht ag comhlíonadh na ndualgas atá daingnithe i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* maidir le hinniúlacht sa Ghaeilge a bheith ag líon leordhóthanach foirne le seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge chomh maith lena soláthar trí Bhéarla.
- Go nglacfaidh an tArd-Mhúsaem leis go bhféadfadh go gciallóidh an straitéis seo go mbeidh sé riachtanach dóibh daoine le hinniúlacht sa Ghaeilge a cheapadh ag gach deis earcaíochta feasta go dtí go mbeidh an líon leordhóthanach foirne le Gaeilge bainte amach acu chun na dualgais reachtúla teanga faoin *National Cultural Institutions Act 1997* a chomhlíonadh.
- San idirlinn mar ghníomh eatramhach, gearrthéarmach, más gá, agus i bhfianaise an lánchoisc earcaíochta atá i bhfeidhm faoi láthair, go dtí go mbeidh an dualgas reachtúil teanga á chomhlíonadh go hiomlán, go dtabharfaidh Ard-Mhúsaem na

hÉireann tús áite d'iarrachtaí cuí le soláthar seirbhísí trí Ghaeilge a fhorbairt trí úsáid a bhaint as na hacmhainní foirne atá ann, as deiseanna oiliúna Gaeilge don fhoireann reatha, as conraitheoirí nó gníomhairí ar Conradh, nó as aon bhealach cuí eile a bheartófar.

- Go n-ullmhóidh Ard-Mhúsaem na hÉireann nóta gairid eolais ina mbeidh tuairisc ar an sárú reachtúil atá mar fhionnachtain ag an imscrúdú seo agus ar mholtaí an imscrúdaithe seo.
- Go seolfaidh an tArd-Mhúsaem an nóta eolais thuasluaite i scríbhinn nó le ríomhphost chuig an Aire Ealaíon, Spóirt agus Turasóireachta, chuig cathaoirleach agus bord na heagraíochta agus chuig baill foirne cuí a luaithe agus is féidir, ach laistigh de sé seachtaine ó dháta na tuarascála seo.
- Go gcuirfidh Ard-Mhúsaem na hÉireann cóip den nóta eolais thuasluaite chugam mar Choimisinéir Teanga a luaithe agus a ullmhófar é.
- Go dtuigfidh Ard-Mhúsaem na hÉireann go mbeidh sé de cheart ag Oifig an Choimisinéara Teanga filleadh arís in am tráth, más cuí, le deimhin a dhéanamh go bhfuiltear ag cloí leis na dualgais teanga atá daingnithe i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997*.

CAIBIDIL 7

Achomhairc chuig an Ard-Chúirt

Meabhraítear anseo go bhfuil sé de cheart ag páirtí in imscrúdú faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003, nó ag aon duine eile a ndéanann fionnachtana agus moltaí an Choimisinéara tar éis imscrúdaithe den sórt sin difear dó nó di, achomharc a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt ar phonc dlí i gcoinne an chinnidh. Is ceart a thabhairt faoi deara gur gá achomharc a thionscnamh tráth nach déanaí ná 4 seachtaine tar éis fógra maidir leis na fionnachtana agus na moltaí iomchuí a bheith tugtha don duine a bheidh ag tionscnamh an achomhairc. Féach freisin I.R.14 de 2007.

Seo a leanas mar atá na forálacha sin d’Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003:

Alt 28(1)

“Féadfaidh páirtí in imscrúdú faoin Acht seo nó aon duine eile a ndéanann fionnachtana agus moltaí an Choimisinéara tar éis imscrúdú den sórt sin difear dó nó di, achomharc a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt ar phonc dlí i gcoinne an chinnidh.”

Alt 28(2)

“Déanfar achomharc faoi fho-alt (1) a thionscnamh tráth nach déanaí ná 4 sheachtain tar éis fógra maidir leis na fionnachtana agus na moltaí iomchuí a thabhairt don duine a bheidh ag tionscnamh an achomhairc.”

Alt 28(3)(a)

“I gcás ina ndéanfaidh an Ard-Chúirt achomharc faoin alt seo ag duine, seachas ag ceann, a dhíbhe, féadfaidh an Chúirt sin, má mheasann sí gur ghabh tábhacht phoiblí eisceachtúil leis an bponc dlí lena mbaineann, a ordú go ndéanfaidh an comhlacht poiblí lena mbaineann cuid de chostais an duine i ndáil leis an achomharc, nó iad go léir, a íoc.”

Alt 28(3)(b)

“Féadfaidh an Ard-Chúirt a ordú go ndéanfaidh an comhlacht poiblí lena mbaineann cuid de chostais duine, seachas ceann, i ndáil le tarchur faoin alt seo, nó iad go léir, a íoc.”

Alt 28(4)

“Maidir le cinneadh ón Ard-Chúirt tar éis achomhairc faoi fho-alt (1), sonrúfar ann, i gcás inar cuí sin, an tréimhse ar laistigh di a thabharfar éifeacht don chinneadh.”

CAIBIDIL 8

Tuairimí á Lorg

Faoi alt 26(4) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 iarraim mar Choimisinéir Teanga ar Ard-Mhúsaem na hÉireann aon tuairimí a bheadh ag an Ard-Mhúsaem maidir le fionnachtana agus moltaí atá ar áireamh sa tuarascáil seo a chur faoi mo bhráid laistigh de thréimhse 6 seachtaine tar éis fógra maidir leis na fionnachtana agus na moltaí atá sa tuarascáil a bheith faighte ag an Ard-Mhúsaem.

Seán Ó Cuirreáin
An Coimisinéir Teanga

Dáta: _____

APPENDIX B

Dr. Patrick F Wallace
Stiúrthóir
Ard-Mhúsaem na hÉireann
Beairic Uí Choileáin
Sráid na Binne Boiribe
Baile Átha Cliath 7

2 Feabhra 2011

Tag: Imscrúdú IM-185A

A Stiúrthóir, a chara,

Tagraím don imscrúdú reachtúil a rinne an Coimisinéir Teanga ar Ard-Mhúsaem na hÉireann faoi réir na gcumhachtaí atá tugtha dó in Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003. Ba é comhlíonadh na ndualgais reachtúla atá daingnithe i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* a bhí mar ábhar don imscrúdú sin. Eisíodh tuarascáil i leith an imscrúdaithe chuig na páirtithe cuí, Ard-Mhúsaem na hÉireann san áireamh, ar an 15 Bealtaine 2009.

Ba é cinneadh an Choimisinéara Teanga, de thoradh an imscrúdaithe, nach raibh Ard-Mhúsaem na hÉireann ag comhlíonadh na dualgais atá daingnithe i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* chomh fada agus a bhain sé le

- (iii) líon leordhóthanach d'fhoireann an Ard-Mhúsaeim a bheith inniúil sa Ghaeilge chun go mbeifí in ann seirbhís a sholáthar trí Ghaeilge chomh maith lena soláthar trí Bhéarla fad agus a bhaineann sé le soláthar féilire imeachtaí an Ard-Mhúsaeim agus
- (iv) an Ghaeilge a chothú agus a chur chun cinn le linn dó a fheidhmeanna a chur i gcrích i dtaca le soláthar féilire imeachtaí an Ard-Mhúsaeim.

Eagraíodh cruinniú ar an 13 Lúnasa 2010 idir oifigigh de chuid na hOifige seo agus oifigeach de chuid Ard-Mhúsaem na hÉireann chun plé a dhéanamh ar chur i bhfeidhm moltaí an imscrúdaithe. Aontaíodh ar chur chuige maidir le cur i bhfeidhm mholtaí an imscrúdaithe ag an gcruinniú sin. Go sonrach socraíodh go leasófaí an féilire imeachtaí ionas go mbeadh an t-ábhar seasta ar nós na ceannteidil, dátaí, léaráidí agus a leithéid foilsithe ar bhonn dátheangach. Bhí an méid seo le bheith curtha i bhfeidhm d'eagrán an Fhómhair. Ar iarratas ón Ard-Mhúsaem socraíodh go dtabharfaí síneadh ama do chur i bhfeidhm an tsocraithe seo agus go gcuirfí na leasaithe i bhfeidhm d'eagrán mhí Eanáir 2011.

Chomh maith leis an méid seo socraíodh go n-ullmhódh an tArd-Mhúsaem straitéis do chomhlíonadh na ndualgais atá daingnithe i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997*. Glacadh leis go bhféadfadh an dréachtscéim teanga atá ullmhaithe ag Ard-Mhúsaem na hÉireann a bheith mar thús-phointe don phróisis seo. Shoiléirigh an Oifig seo go gcaithfidh pé straitéis a d'ullmhófaí freagairt do mholtaí an imscrúdaithe.

Tar éis athbhreithniú a dhéanamh ar an gcás, tá an chosúlacht air nach bhfuil na socraithe a aontaíodh ag an gcrúinniú sin á gcur i bhfeidhm go fóill ag an Ard-Mhúsaem. Go háirithe feictear dúinn nach bhfuil na leasaithe a aontaíodh maidir leis an bhféilire imeachtaí a foilsíodh i mí Eanáir 2011 curtha i gcrích. Is cúis díomá agus inmí dúinn an méid sin.

Ar an mbunús sin tá an Oifig seo ag cur tús le faireachán foirmiúil maidir le cur i bhfeidhm moltaí an imscrúdaithe. Is mian linn ag an tráth seo cuntas a fháil ó Ard-Mhúsaem na hÉireann ar na céimeanna a glacadh chun moltaí an imscrúdaithe a chur i bhfeidhm.

Tá an t-eolas seo á lorg againn mar go bhfuil sé d'údarás ag an gCoimisinéir Teanga céimeanna áirithe a thógáil sa chás go dtiocfadh sé ar an tuairim nach raibh aon chuid de mholtaí imscrúdaithe curtha i bhfeidhm ag comhlacht poiblí. Tá na forálacha seo a leanas i bhfo-ailt 26(5) agus 26(6) den Acht:

“Más rud é, laistigh de thréimhse ama réasúnach tar éis tuarascáil a bhfuil moltaí inti a chur faoi bhráid comhlachta phoiblí faoi fho-alt (2), nach mbeidh, i dtuairim an Choimisinéara, aon chuid de na moltaí atá sa tuarascáil curtha i ngníomh ag an gcomhlacht sin, féadfaidh an Coimisinéir, tar éis aon fhreagraí a bhreithniú a bheidh tugtha ag an gcomhlacht poiblí dó nó di i leith na moltaí sin, tuarascáil a thabhairt do gach Teach den Oireachtas maidir leis an gcéanna.” (fo-alt 26(5))

“Cuirfidh an Coimisinéir ag gabháil le gach tuarascáil faoi fho-alt (5) cóip de gach freagra (más ann) a bheidh tugtha ag comhlacht poiblí nó thar a cheann ar na moltaí sin.” (fo-alt 26(6))

Sa chaoi is gur féidir leis an gCoimisinéir Teanga teacht ar thuairim faoi fheidhmiú mholtaí an imscrúdaithe, ba mhór againn freagra a fháil ar na ceisteanna atá leagtha amach san aguisín iniata leis seo. D'fháilteoimis roimh na freagraí sin a luaithe agus is féidir ach laistigh de 3 seachtaine ó dháta na cumarsáide seo, is é sin faoin **23 Feabhra 2011**.

Is mór againn do chomhoibriú sa ghnó seo agus tá fáilte romhat féin nó aon duine thar do cheann teagmháil a dhéanamh liom má tá aon cheisteanna agaibh i leith an ábhair seo.

Is mise, le meas,

Colm Ó Coisdealbha
Bainisteoir Géilliúlachta

c.c. Seamus Lynam

Aguisín

1. Tabhair cuntas maidir le haon leasaithe atá curtha i gcrích ag Ard-Mhúsaem na hÉireann a chinntíonn go mbíonn eilimint an-láidir dhátheangach ag baint leis an bhféilire imeachtaí.
2. Soláthar cóip d'aon straitéis a d'fhorbair Ard-Mhúsaem na hÉireann agus a bhfuil de chuspóir aige go gcomhlíontar na ndualgas atá daingnithe i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* maidir le hinniúlacht sa Ghaeilge a bheith ag líon leordhóthanach foirne le seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge chomh maith lena soláthar trí Bhéarla.
3. Tabhair cuntas maidir le haon earcaíocht foirne a rinne an tArd-Mhúsaem ón tráth ar eisíodh an tuarascáil imscrúdaithe. Sa chás gur tharla a leithéid, tabhair cuntas ar an mbealach a cuireadh na dualgais atá daingnithe i bhfo-ailt 30(1) agus 11(2)(l) den *National Cultural Institutions Act 1997* san áireamh.
4. Tabhair sonraí maidir le aon iarrachtaí atá déanta ag Ard-Mhúsaem na hÉireann do sholáthar seirbhísí trí Ghaeilge trí úsáid a bhaint as acmhainní foirne na heagraíochta, as deiseanna oiliúna Gaeilge don fhoireann reatha, as conraitheoirí nó gníomhairí ar conradh, nó ar aon bhealach cuí eile.
5. Soláthar cóip d'aon nóta eolais a d'ullmhaigh an tArd Mhúsaem maidir le fionnachtain agus moltaí an imscrúdaithe faoi mar bhí iarrtha ag an imscrúdú.
6. Tabhair sonraí maidir leis na dátaí a sheoladh an nóta eolais sin chuig an Aire Ealaíon, Spóirt agus Turasóireachta, chuig cathaoirleach agus bord na heagraíochta agus chuig baill foirne cuí.